

Utlåtande

24.09.2020

Ärende: VN/8871/2019

Begäran om utlåtande om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap

Bakgrundsuppgifter

Är den som svarar*

en organisation

Respondentens officiella namn

Förbundet Finlandssvenska Synskadade r.f.

Namn på den person som antecknat svaret

-

Insatsens namn och behandlingsdatum för svaret till utlåtandet

-

Frågor om reformens målsättningar

1. Kan man genom propositionen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik? Om inte, hur borde förslaget ändras i det avseendet?

Propositionen kan ha en positiv inverkan på tillgången till tjänster om man i tillräcklig mån beaktar behoven hos dem som har svenska som modersmål och har en funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa. Det förutsätter att man i praktiken tryggar tillräcklig makt och resurser till organen som övervakar och tryggar den svenska servicen. I propositionen är detta inte i tillräcklig mån tryggt.

I nuläget varierar tillgången till och kvaliteten på servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning stort i olika kommuner, och kommuninvånarna är således inte i en jämlik ställning. Tjänstekvaliteten och likabehandlingen kan främjas i och med de planerade större

anordnarna men det förutsätter att man stärker och utvecklar serviceanordnarnas och de yrkesutbildade personernas kompetens även på svenska.

En annan viktig jämlikhetsaspekt är de digitala tjänsterna. Det finns mycket bra möjligheter med nya digitala lösningar om det görs tillgängliga för möjligast många, även för personer med synnedsättning. Det bör även beaktas att alla inte kan ta del av de digitala tjänsterna och för dessa människor måste det finnas andra möjligheter så som närkontakt.

De stater som har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har åtagit sig bland annat att förbättra tillgängligheten för tjänster riktade till allmänheten och att främja webbtillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. I FN-konventionen fastställs det också att produkter, miljöer, program och tjänster bör utformas så att de kan användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning. Sådan universell utformning ska inte utesluta hjälpmedel för enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning där så behövs.

2. Kan man genom propositionen utveckla tillgången till, enhetligheten och effekten av räddningsväsendets tjänster på nationell, regional och lokal nivå? Säkerställer propositionen synergifördelarna mellan räddningsväsendets räddningsverksamhet och social- och hälsovårdens akutsjukvård? Om inte, hur borde förslaget utvecklas?

I en nödsituation framhävs behovet av att tala sitt eget språk extra mycket, därför är det viktigt att alla har möjlighet att kunna använda det andra nationalspråket svenska i kontakten med räddningsväsendet.

Den svenskspråkiga servicen och tillgänglig svenskspråkig information bör fungera på nationell, regional och lokal nivå. Även i vårdlandskapen med en liten andel svenskspråkig befolkning (speciellt Vanda-Kervo och Kymmenedalen) måste de språkliga rättigheterna för den svenskspråkiga befolkningen förverkligas.

Inom räddningsväsendets verksamhet är det förebyggande arbetet grundläggande och mycket viktigt. Inom det förebyggande arbetet är det speciellt viktigt att den information som ges är tillgänglig för alla oberoende av funktionsnedsättning eller språk. Det är även viktigt att informationen är tillräckligt lättförstådd så att alla har lika möjligheter att ta del av den. Därför är det viktigt att olika grupper som behöver särskilt stöd eller som hör till olika språkgrupper görs delaktiga i övningar, planering, utveckling och utbildning av verksamheten. Även FN:s funktionshinderkonvention förpliktar till detta, se exempelvis artikel 4(3) och 8 - 11. På detta sätt kan man i det förebyggande arbetet i tillräcklig mån beakta specialbehov.

Landskapslagens 32§ om påverkansorganen bör modifieras så att funktionshinderråden kan bevaka och utveckla räddningsväsendets verksamhet, särskilt med tanke på förebyggande arbete, utbildningsinsatser och tillgänglig informationsarbete.

I propositionens 7 § stadgas om räddningsväsendets styrning, planering och utveckling. Inom detta arbete bör personer med funktionsnedsättning och deras bakgrundsorganisationer höras.

I propositionen 9§ stadgas det om räddningsväsendets delegation. I delegationens arbete är det viktigt att det finns representation från funktionshinderfältet i enlighet med FN:s funktionshinderkonvention artikel 4(3). Svenskspråkig representation bör också finnas i delegationen då tillgänglig information och kommunikation är en så grundläggande aspekt inom räddningsväsendets arbete.

3. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i propositionen? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i propositionen?

FN:s konventionen om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning artikel 4(3) förpliktar konventionsstaterna att trygga delaktighet. Personer med funktionsnedsättning bör ha en verklig möjlighet att delta och involveras i de ärenden som gäller dem. Vi anser att man i större mån borde beakta dessa förpliktelser i förslaget.

Frågor om vårdlandskapslagen

4. Utgör vårdlandskapslagen en ändamålsenlig allmän lag för ordnandet av förvaltningen och ekonomin i de kommande vårdlandskapen?

-

5. I 6 § i vårdlandskapslagen föreskrivs om landskapets möjlighet att sköta om uppgifterna som stöder de lagstadgade uppgifterna på sitt område samt bedriva affärsverksamhet med låg risk som stöder genomförandet av dess lagstadgade uppgifter. Stöder den föreslagna bestämmelsen förverkligandet av landskapets självstyre?

-

6. I kapitel 5 i vårdlandskapslagen regleras invånarnas rätt till inflytande i vårdlandskapet. Tryggas rätten till inflytande på ett tillräckligt sätt i propositionen?

huvudsakligen ja

7. I kapitel 8 i vårdlandskapslagen regleras samarbetet mellan vårdlandskapen. Är förslaget ändamålsenligt med tanke på vårdlandskapens verksamhet och samarbetet?

huvudsakligen ja

8. Styrningen av vårdlandskapets ekonomi grundar sig särskilt på vårdlandskapslagen och lagen om vårdlandskapens finansiering. Styr vårdlandskapens finansieringsmodell och den finansiella styrningsmekanismen enligt vårdlandskapslagen vårdlandskapens ekonomiska skötsel på ett ändamålsenligt sätt?

-

9. I kapitel 3 i vårdlandskapslagen föreskrivs bland annat om vårdlandskapets upplåningsbemyndigande samt styrningen av investeringar på ett sätt som beaktar balansen i hela den offentliga ekonomin. Det föreslås inga särskilda bestämmelser om förvaltningen av de lokaler som överläts till vårdlandskapen. Tryggar den föreslagna modellen för finansiering och styrning av investeringar genomförandet av

nödvändiga investeringar på ett ändamålsenligt sätt? I svaret kan du ta ställning till hur förvaltningen av lokalerna kunde ordnas på lokal, regional eller nationell nivå.

-

10. Landskapslagens paragrafspecifika ändringsförslag. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

FSS föreslår som ändring till propositionen om landskapslagen att nationalspråksnämndens ordförande är medlem i vårdlandskapets styrelse.

11. Övriga fritt formulerade observationen om landskapslagen.

Nationalspråksnämnden är en del av den helhet i lagförslaget som ska garantera att de språkliga rättigheterna tillvaratas och garanteras i reformen. Nämnden har getts en central uppgift och position i förhållande till detta och är en myndighet som kan utöva offentlig makt och till vilken behörighet kan delegeras. För att uppnå målsättningen med reformen och för att möjliggöra också mer systematisk och kunskapsbaserad utveckling även för den svenskspråkiga servicen räcker det inte med bestämmelserna om nationalspråksnämnd som den nu utformats och samarbetsavtal för de tvåspråkiga landskapen samt stöd för utveckling.

Följande behöver åtminstone beaktas gällande bestämmelsen om nationalspråksnämnder.

Nationalspråksnämnden: Enligt 33§ 1 mom. i förslaget till landskapslag kan medlemmarna till nationalspråksnämnden väljas bland sådana personer som representerar invånarna i vårdlandskapet (landskapet) och som hör till den språkliga minoriteten. Enligt detaljmotiveringarna är det upp till vårdlandskapet att själv besluta om medlemsantalet, sammansättningen och sättet att välja organet. Begränsningarna i kap 10 ska beaktas och här spelar framförallt 74§, 75§ och 77§ en stor roll för valet av medlemmar till nämnden. Av 72 § framgår det att medlemmarna är förtroendevalda som sköter sina uppgifter under tjänsteansvar. Dessa bestämmelser innehåller begränsningar för valbarhet, men däremot innehåller de inga kompetenskrav för medlemmarna, vilket har lämnats för att avgöras av landskapen. Medlemmarna kommer därmed med största sannolikhet att bestå av politiskt förtroendevalda inom vårdlandskapet.

Nämnden ges omfattande uppgifter och en central roll i hur de språkliga rättigheterna och tjänster för landskapets språkliga minoritet ska garanteras, förverkligas och utvecklas. Av detaljmotiveringarna framgår att uppgiftsområdet är detsamma som för de nuvarande minoritetsspråknämnderna inom den specialiserade sjukvården men att de utöver det omfattar alla vårdlandskapets uppgifter. Detaljmotiveringarna är till största delen en uppräkningslista av paragrafen förutom att det preciseras att de förslag som nämnden kan ge är avtal om gränsöverskridande samarbete för att tillhandahålla tjänster bl.a. inom social- och hälsovården.

Enligt lagförslaget skulle därmed landskapen åtminstone till en viss del kunna delegera sina uppgifter till nationalspråksnämnden, exempelvis vårdlandskapets skyldighet att följa och utvärdera social- och hälsovården enligt 27§ i lagen om ordnande. Nämnden ska därmed arbeta för att både den vertikala och horisontella integrationen, samordningen, uppföljningen, utvecklingen samt utbildningen av personalen speciellt med tanke på språkkunskaperna.

Av detaljmotiveringarna framgår det inte hur nämnden skall uppfylla sina uppgifter, vilka krav som det ställs på dem och deras förhållande till andra funktioner och organ som också arbetar med och

tar fram underlag samt erbjuder expertis för att målsättningen och det praktiska genomförandet av reformen ska lyckas. Bl.a. framgår det inte av detaljmotiveringarna om bestämmelsen i 27§ i lagen om ordnande om vårdlandskapens skyldigheter när de följer upp och utvärderar social- och hälsovården också ska gälla för nämnden och därmed i hela beredningskedet. Ska utgångspunkten i nämndens fullföljande av sina uppgifter vara en tillförlitlig, effektiv och uppdaterad informationsproduktion som är enhetlig och jämförbar på nationell nivå men också inom det tvåspråkiga vårdlandskapet och mellan vårdlandskapen? Inte heller innehåller detaljmotiveringarna till 27§ i lagen om ordnande någon hänvisning till 33§ i landskapslagen. Så som lagförslaget nu ser ut kommer också de utredningar, kartläggningar och uppföljningar som utförs inom minoritetsspråknämnden att ha betydelse för THL:s expertbedömningar (28§ i lag om ordnande). Inte heller framgår det av lagförslaget hur nationalspråknämnden och det föreslagna stödet för att utveckla de svensk- och tvåspråkiga tjänsterna förhåller sig till varandra. Har nationalspråknämnden delvis tagit över de uppgifter som i tidigare lagförslag gavs till utvecklingsverksamheten? En uppgift som kräver en annan utvecklingskompetens och forskningsbaserad verksamhet än vad som nu framgår av lagförslaget. Detta är något som behöver bearbetas och klargöras i lagförslaget. Gällande utvecklingsverksamheten behöver detta korrigeras och stiftas enligt vårt förslag om obligatoriskt samarbetsavtal för utvecklingsverksamheten.

Med tanke på den omfattande och centrala uppgift som getts ett organ som består av förtroendevalda medlemmar behöver bestämmelsen kompletteras med kompetenskrav för åtminstone en del av medlemmarna. Landskapens påverkansorgan som föreslås i 32§ i landskapslagen ges delvis samma uppgifter som nationalspråknämnden, men samtidigt inte samma offentliga makt som nationalspråknämnden. Av 32§ i landskapslagen framgår det att till påverkansorganen kan dessutom väljas andra personer för att säkerställa tillräcklig representation, sakkunskap samt förankring till organisationerna. Samma modell borde införas för nationalspråknämnden för att säkerställa kompetensen inom nämnden men med undantaget att dessa medlemmar inte lyder under tjänsteansvar.

32 § om vårdlandskapets påverkansorgan

I förslaget föreslås att vårdlandskapsstyrelsen ska inrätta ett råd för personer med funktionsnedsättning för vårdlandskapet för att garantera möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och påverka. Det är viktigt att ett sådant råd inrättas.

FSS framtonar vikten av att rådet för personer med funktionsnedsättning har verkliga möjligheter att påverka ärenden som berör dem i enlighet med FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Rådet kunde också starkare sammanföras med räddningsväsendet.

Frågor om lagen om ordnande av social- och hälsovård

12. Utgör lagen om ordnande av social- och hälsovård en ändamålsenlig allmän lag för ordnandet av offentlig social- och hälsovård?

-

13. Tryggar bestämmelserna i lagen om ordnande av social- och hälsovård en jämlik tillgång till social- och hälsovårdstjänster?

-

14. Tryggar de uppgifter som i lagförslaget fastställts för kommunen och landskapet genomgåendet av målet att främja befolkningens välfärd och hälsa?

-

15. Tryggar bestämmelsen i 8 § att ansvaret för ordnande av social- och hälsovård genomförs på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt?

-

16. Är bestämmelsen i 12 § om upphandling av köptjänster och bestämmelsen i 12 a § om användning av hyrd arbetskraft ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

-

17. Är kraven enligt 13 § med avseende på privata tjänsteproducenter motiverade?

-

18. Är bestämmelsen i 16 § om privat tjänsteproducent som underleverantör ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

-

19. Är bestämmelsen i 33–36 § om vårdlandskapens samarbetsområde och samarbetsavtal ändamålsenlig i sin helhet?

-

20. Tryggar bestämmelsen i 37 § tvåspråkiga vårdlandskaps samarbete med avseende på tillgången till svenskspråkiga tjänster?

huvudsakligen ja [Bestämmelsen ger goda förutsättningar för vårdlandskapen att trygga tillgången till vissa svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster. Det förutsätter dock att avtalet utformas på ett ändamålsenligt sätt. Största delen av de social- och hälsovårdstjänster som vårdlandskapen ansvarar för att ordna omfattas emellertid inte av avtalet, var med avtalssamarbetet i sig inte är tillräckligt för att trygga tillgången till svenskspråkiga tjänster. Enligt förslaget till bestämmelsen ska de tvåspråkiga vårdlandskapen avtala om samarbete och arbetsfördelning bland annat gällande olika verksamhetsområden som Kårkulla samkommun upprätthåller idag. Det är bra att landskapen avtalar om dessa områden för att säkerställa att klienterna även i fortsättningen har tillgång till motsvarande tjänster på svenska. Enligt förslaget till bestämmelse ska avtalet också omfatta samarbete och arbetsfördelning kring andra tjänster. I nuläget finns det ett stort antal tjänster som på svenska produceras på ett fåtal orter eller en enda ort i hela landet. Det finns också tjänster som inte alls finns att tillgå på svenska. För att dylika tjänster i fortsättningen ska kunna upprätthållas och utvecklas, krävs ett riksomfattande samarbete och att samarbetsavtalen omfattar även dessa. Listan på dylika tjänster är levande och ändras med tiden. Därför är det inte ändamålsenligt att nämna tjänsterna i bestämmelsen. Däremot bör det, till exempel i specialmotiveringarna till bestämmelsen, bättre öppnas upp vilka typer av tjänster samarbetet kan handla om. På så sätt är det lättare för

vårdlandskapen att avgöra huruvida behov av samarbete de har. I nuvarande utkast till specialmotiveringar nämns endast särskilt krävande tjänster inom missbrukarvården och dygnetruntvården inom barnpsykiatri. Behovet är mycket mer omfattande och här ska den expertis som finns inom de tvåspråkiga kommunernas social- och hälsovårdsväsende och inom tredje sektorns organisationer höras. Exempel på tjänster: Yrkesinriktade och medicinska rehabiliteringskurser, särskilda tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning, psykiatrisk avdelningsvård dygnet runt, vissa tjänster inom neuropsykiatri, högspecialiserad rehabilitering och rådgivning för personer med sällsynta funktionsnedsättningar, audionomtjänster, finlandssvenska teckenspråkstolkare och svenskspråkiga skrivtolkar, multiprofessionellt samarbete kring tjänster och stöd för barn och unga, psykologtjänster, talterapi (logopeder) samt medicinsk rehabilitering och yrkesinriktad rehabilitering för personer med synnedsättning” Enligt förslaget krävs att samarbetet ska vara oumbärligt och nödvändigt för att det ska ingå i avtalet. Samarbetsavtalet kunde däremot också omfatta olika typer av stödtjänster som vårdlandskapen med fördel kunde samarbeta kring, såsom översättningsverksamhet, telefonrådgivning, skapande av svenskspråkiga blanketter och botten för vårdföreskrifter med mera. Samarbetet kunde även omfatta digitala tjänster, som möjliggör att områdenas svenska resurser kan sammankopplas, att information om svenska tjänster kan samordnas och som bidrar till att det blir lättare att få igång samarbete mellan producenter. Samarbetet kunde också omfatta tjänster för personer som bor i gränsregionen mellan två vårdlandskap, om det är ändamålsenligt att skaffa tjänsterna från det andra landskapet. Eftersom avtalet endast handlar om vissa typer av tjänster är det emellertid viktigt att också se till den övriga social- och hälsovården när man ser på tillgången till svenskspråkiga tjänster. För att de tvåspråkiga vårdlandskapen på ett bredare plan ska kunna ge service på svenska, krävs också fokus på basservicen och framtidens social- och hälsovårdscentraler. Det är viktigt att dessa fungerar på svenska i alla tvåspråkiga vårdlandskap och att satsningar görs på både det finsk- och svenskspråkiga kunnandet på centralerna. Servicebehovet för alla klientgrupper ska utredas på social- och hälsovårdscentralen, vilket medför behov av tillräcklig sakkunskap både om vilken typ av stöd och service som klienten behöver, men även kunskap om sådana producenter som kan ge tjänster på svenska.]

21. Är bestämmelsen i 49 § om beredskapscenter ändamålsenlig och motiverad?

-

22. Vilken vårdlandskap borde föreskrivas som ansvarig för att trygga utvecklingen av svenskspråkiga tjänster (31 §) i hela landet?

Det är viktigt att det finns ett nationellt mandat för stöd för svenskspråkig utveckling av social- och hälsovård. Utkastet till lagförslag innehåller relativt lite reglering av utvecklingsverksamheten som helhet, och det är därför svårt att veta vad det föreslagna uppdraget innebär. Vi utgår från att uppdraget handlar om stöd för vårdlandskapens svenskspråkiga forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet.

För att kunna utföra uppdraget att stöda vårdlandskapen i denna typ av verksamhet, är det viktigt att vårdlandskap X känner till särdragen i de svenskspråkiga förhållandena, har kunskap om befolkningens och de professionellas behov och att landskapet har en stark koppling till forskningen. Landskapet behöver därför gedigna relationer till universitet och högskolor med avseende på utbildning inom medicin, hälsovård och socialvård. Skötseln av uppgiften förutsätter att den är integrerad med motsvarande finskspråkiga verksamhet, så att det finns systematisk växelverkan med de finska funktionerna och för att undvika att utvecklingen på svenska blir isolerad. Kopplingen till ett universitetscentralsjukhus och det regionala samarbetsområdet har också betydelse. För att i

praktiken kunna genomföra uppdraget krävs också att vårdlandskapet har möjlighet att mobilisera resurser för uppdraget.

I utkastet till 37 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård nämns också vårdlandskap X, som ska samordna samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga landskapen. Det landskap som ska ha detta uppdrag bör ha åtminstone följande egenskaper: kunskap om särdragen i svenskspråkiga förhållanden, ingående kunskap om ordnande av tvåspråkig service, kunskap om svensk- och tvåspråkiga tjänsteproducenter, kunskap om de servicehelheter och specifika tjänster som idag inte finns att tillgå på svenska i de tvåspråkiga vårdlandskapen samt administrativa resurser för avtalsförhandlingarna.

Med hänvisning till att uppgifterna i 31 § och 37 § förutsätter många olika egenskaper av det ansvariga vårdlandskapet, anser vi att uppgiften ska fördelas mellan två olika vårdlandskap. FSS föreslår att ansvaret för utvecklandet av den svenska servicen föreskrivs till Helsingfors och ansvaret över samordnandet av samarbetsavtalen föreskrivs till vårdlandskapet Österbotten. FSS anser att dessa två områden har de bästa förutsättningarna att klara av uppgifterna. Uppdelningen av uppgifterna konkretiserar och koncentrerar uppgifterna och underlättar områdena att sköta sina uppgifter väl. En dylik delning av uppgiften förutsätter ett nära och gott samarbete mellan Helsingfors och Österbotten. Helsingfors och Österbotten har olika styrkor var gäller svenskspråkiga frågor och de kompletterar varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Om vårdlandskap X föreskrivs endast till ett vårdlandskap anser FSS att uppgiften bör ges till Helsingfors.

23. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om ordnande av social- och hälsovård. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

FSS föreslår att ansvaret för utvecklandet av den svenska servicen föreskrivs till Helsingfors och ansvaret över samordnandet av samarbetsavtalen föreskrivs till vårdlandskapet Österbotten.

24. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om ordnande av social- och hälsovård.

-

Frågor om lagen om ordnande av räddningsväsendet

25. I 8 § i lagen föreslås bestämmelser om de riksomfattande målsättningarna för ordnandet av räddningsväsendet. I bestämmelsen listas det som måste definieras i de riksomfattande strategiska målsättningarna. Listan är inte fullständig. Är punkterna som listas i bestämmelsen motiverade?

-

26. Vad borde tilläggas/avlägsnas?

-

27. I 13 § i lagen föreslås bestämmelser om vårdlandskapets uppföljnings- och utvärderingsskyldighet. I 16 § i lagen föreslås dessutom bestämmelser om räddningsväsendets egenkontroll i vårdlandskapet. Är förslaget om uppföljnings-, utvärderings- och egenkontrollshelheten i vårdlandskapen ändamålsenlig?

-

28. I paragraf 5 i lagen om ordnande av räddningsväsendet föreskrivs sammanslagning av uppgifter till större helheter om det är nödvändigt för att trygga tillgången till, enhetligheten eller kvaliteten på tjänsterna eller med avseende på uppgifternas komplexitet eller höga kostnader som de medför. Är de sammanslagna uppgifterna i bestämmelsen motiverade?

-

29. Vilka specialresurser inom den internationella räddningsverksamheten (utrustning, sammansättningar) skulle vara ändamålsenliga att sammanslå för något landskap/några landskap att sköta?

-

30. Vilka åtgärder som krävs för att ge och ta emot internationellt bistånd (varningar, utrustning etc.) skulle vara ändamålsenliga att sammanslå till något landskap/några landskap och om ja, till vilket landskap/vilka landskap?

-

31. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om ordnande av räddningsväsendet. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar

-

32. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om ordnande av räddningsväsendet.

-

Frågor om lagen om införande av lag

33. Grunden för vårdlandskapens regionala indelning är en kommunbaserad landskapsindelning som föreskrivs i 5 § i lagen om införande av lag. Är den föreslagna regionala indelningen ändamålsenlig med avseende på ordnandet av social- och hälsovård och räddningsväsendet?

-

34. Enligt 3 § i vårdlandskapsstrukturlagen utgör landskapsindelningen precis som nu även grunden för andra statliga regionala indelningar. Dessutom utgör landskapsindelningen grunden för indelningen av landskapsförbundens verksamhetsområden. Är den regionala indelningen som föreslås i 5 § ändamålsenlig med avseende på övrig regionförvaltning?

-

35. I lagförslaget föreslås att Södra Savolax och Norra Savolax landskap ändras så att Enonkoski, Rantasalmi, Nyslott och Sulkava skulle överföras från Södra Savolax till Norra Savolax. Ändringen inverkar både på vårdlandskapet och på landskapsindelningen som utgör grunden för den statliga regionala

indelningen. Till vilket landskap borde dessa kommuner höra och vilka effekter har alternativen på respondentens verksamhet:

-

36. I lagförslaget ansvarar fyra vårdlandskap (Östra Nylands vårdlandskap, Mellersta Nylands vårdlandskap, Västra Nylands vårdlandskap, Vanda-Kervos vårdlandskap) samt Helsingfors stad, som inte ingår i något vårdlandskap, för ordnandet av social- och hälsovården i Nylands landskapsområde. Med avseende på övriga regionala indelningar utgör Nylands nuvarande landskap en helhet. Är den föreslagna bestämmelsen ändamålsenlig med avseende på de regionala indelningarna?

-

37. Tryggar sammansättningen av de tillfälliga organen och de lagstadgade uppgifterna verkställandet av reformen (7-8 §)?

-

38. Enligt kapitel 4 i lagen om införande av lag överförs kommuners och vissa samkommuners lösa egendom, semesterlöneskuld och avtal som hänför sig till sjukvårdsdistriktens och specialomsorgsdistriktens samkommuners, social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets uppgifter till vårdlandskapen. Kommunernas lokaler och fastigheter kvarstår i kommunernas ägo. Är lösningen med avseende på egendomsarrangemanget godtagbar?

-

39. I kapitel 4 i lagen om införande av lag föreskrivs om kommunernas rättighet att få ersättning från staten för direkta kostnader som egendomsarrangemangen i samband med reformen orsakat samt för ersättningsförfaranden. Ersättningen riktar sig i första hand till kommunernas och samkommunernas kvarstående tillgångsposter, till exempel kostnader för lokaler som tagits ur bruk efter övergångsperioden. Är kompensationsbestämmelsen godtagbar?

-

40. Enligt 17 § i lagen om införande av lag överförs personal som arbetar i kommunala organisationer som producerar tjänster inom social- och hälsovården och räddningsväsendet till landskapens tjänst i enlighet med principerna för överlåtelse av rörelse. Dessutom överförs personal, som huvudsakligen utför social- och hälsovårdsuppgifter i andra kommunala förvaltningstjänster eller stödtjänster, till landskapen. Har bestämmelserna om överföringen av personal föreskrivits på ett ändamålsenligt sätt med avseende på personalens ställning?

-

41. Är bestämmelsen om utläggningsavtalens ogiltighet enligt 28 § motiverad och tryggar den parternas ställning tillräckligt?

-

42. Tryggar förslagen om delningen av Kårkullas verksamhet kontinuiteten i dess verksamhet som vårdlandskapens verksamhet?

Förslaget att dela upp Kårkullas verksamhet mellan de tvåspråkiga landskapen motsvarar syftet med integration av social- och hälsovård, jämlikhet mellan och inkludering av olika klientgrupper. Det

förbättrar också klienternas möjligheter att välja tjänsteproducent. Vi stöder förslaget om att Kårkullas verksamhet fördelas mellan de tvåspråkiga landskapen.

Tanken att bastjänsterna finns i landskapen och att specialtjänster kan köps via avtal är en bra utveckling. Denna utveckling leder troligtvis till att bastjänsterna utvecklas, som i sin tur är en positiv utveckling.

Funktionshindersservicen får inte delas upp enligt diagnos eftersom det strider mot grundtankarna i FN:s konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt inom regeringens program för avvecklande av institutionsboende och utvecklande av tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning (KEHAS). Funktionshindersservicen behöver tvärtom breddas och kräver fler producenter så att man har möjlighet att välja tjänsteproducent. Vi anser att förslaget tryggar FN:s funktionshinderkonventionen och KEHAS programmets mål att gå ifrån diagnosbaserad tänkesätt och vi ser detta som en positiv utveckling som vi stöder.

Enligt förslaget ska boende- och dag- och arbetscenterverksamhet införlivas i vårdlandskapet på vars område enheterna finns. Av de åtta tvåspråkiga landskapen kommer en del att ta över flera Kårkulla-enheter.

Samtidigt behöver också tjänster på svenska för övriga kundgrupper säkerställas och utvecklas för att uppnå och garantera lagreformens mål, de grundläggande rättigheterna och rättigheterna enligt social- och hälsovårdslagstiftningen både inom vårdlandskapen men också genom samarbete över vårdlandskapsgränserna. Jämlikheten mellan de olika svensk- och tvåspråkiga kundgrupperna främjas i och med att rådgivningsverksamheten, servicekartläggningen och det individuella beslutsfattandet på jämlika grunder sköts av respektive landskapen. Här kommer att behövas nationella stödtjänster som delvis kan förverkligas genom obligatorisk samordning av utvecklingsverksamheten, samarbete mellan landskapen och stärkande av THL:s roll att erbjuda expertis, vilket delvis kan förverkligas genom gemensamma tjänster. Detta gäller också basservicen. Något som nu inte lyfts fram i tillräckligt hög grad i lagförslaget och därmed finns det risk att det ges en felaktig uppfattning om de svenskspråkiga tjänsterna och behovet av dem.

43. Enligt förslaget träder reformen i kraft år 2023. Kan reformen genomföras inom tidtabellen som föreslås i reformen?

-

44. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om införande av lag. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

45. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om införande av lag.

Gällande lagens 7§: Vi föreslår att det måste finnas en person i det temporära organet som har ett uttalat ansvar för att se över svenskan. Annars kommer inte den svenska servicen att fungera och inte heller kommer det att finnas fungerande svenskspråkiga servicekedjor.

I övergångsarbetet bör personen ha en uttalad uppgift att se över svenska språket. Det är viktigt eftersom det är en förutsättning för att försäkra att svenskspråkiga aspekter omedelbart beaktas

även under övergången. Vi vill framföra att det är viktigt att det finns ett uttryckligt ansvar för svenskaspråket även efter övergångsperioden.

Frågor om lagen om landskapens finansiering

46. Staten finansierar huvudsakligen verksamheten i vårdlandskapen som grundas, dvs. ansvaret för finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna riktas till staten. Är lösningen ändamålsenlig med avseende på reformens målsättningar?

-

47. Statens finansieringsnivå för varje finansår grundar sig i princip på vårdlandskapets kalkylerade kostnader för föregående år. Nivån på den statliga finansieringen höjs årligen på grundval av den uppskattade ändringen av tjänstebehov (7 §), kostnadsnivån (prisernas) (8 §), ändringar i uppgifter (9 §) samt faktiska kostnader (10 §). På höjningen av räddningsväsendets finansieringsnivå tillämpas dock inte höjning som grundar sig på ändring i behovet av tjänster. Med avseende på förändringar i behovet av tjänster inkluderar propositionen en faktor som delvis dämpar den statliga finansieringens tillväxt så att 80 % av det uppskattade ändringsbehovet beaktas från och med tredje året (36 §). Dessutom har vårdlandskapet rätt till tilläggsfinansiering under förutsättning att kraven som avses i 11 § i lagen uppfylls. Har vårdlandskapen tillräckliga ekonomiska förutsättningar att klara av de lagstadgade uppgifterna?

-

48. Är bestämningsfaktorerna (kapitel 3) för finansieringen av vårdlandskapens statliga finansiering av social- och hälsovårdsuppgifterna och deras viktcoefficienter motiverade?

-

49. Är bestämningsfaktorerna (kapitel 4) för finansieringen av vårdlandskapens statliga finansiering av räddningsväsendets uppgifter och dess viktcoefficienter motiverade?

-

a) Är övergångsperioden för landskapens finansiering för åren 2023–2029 tillräcklig?

-

b) Är den tillsvidare permanenta maximala förändringsutjämnningen godtagbar?

-

51. Statens finansiering betalas månatligen till vårdlandskapen senast den första dagen i månaden. I januari och juni under finansåret betalas vardera månad 2/12 av hela årets finansiering och de övriga månaderna kvarvarande finansiering i jämnstora poster (25 §). Dessutom betalas hälften av betalningsposten för januaris finansiering år 2023 till vårdlandskapet den 1 december år 2022 (37 §). Är tidtabellen för betalningen av finansieringen ändamålsenlig med avseende på betalningsförmågan och förvaltningen av kassan?

-

52. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om landskapens finansiering. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

53. Övriga fritt formulerade observationen om lagen om landskapens finansiering.

-

Lagstiftning om kommunernas finansiering

54. Är utjämningsystemet som föreslås för att lindra de betydande kommunspecifika förändringarna i samband med vårdreformen som presenteras i statsandelssystemet godtagbara och tillräckliga (lag om statsandel för kommunal basservice 29 och 30 §)?

-

55. Är statsandelskriterierna samt deras betydelse i allmänhet motiverade (lagen om statsandel för kommunal basservice, kapitel 2 samt utkast till statsrådets förordning om statsandel för kommunal basservice)?

-

56. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagstiftningen om kommunernas finansiering. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

57. Övriga fritt formulerade observationer om lagstiftningen om kommunernas finansiering.

-

Skattelagstiftning

58. Anser ni att ändringarna i skattesystemet som föreslås för insamling av landskapens finansiering är godtagbara?

-

59. Paragrafspecifika ändringsförslag till skattelagstiftningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

60. Fritt formulerade observationer om skattelagstiftningen.

-

Lagstiftning om landskapens och kommunernas personal

61. Tillämpningsområdet för lagstiftningen om kommunal personal föreslås ändras till att omfatta även landskapens personal. Intressebevakningen för arbetsgivare i landskapen sköts av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT som stadgas i ny lag. Är de föreslagna bestämmelserna om personalens ställning och intressebevakningen för arbetsgivare ändamålsenliga?

-

62. Är bestämmelserna om finansieringen av pensionerna ändamålsenliga?

-

63. Fritt formulerade observationer om personalen ställning och/eller intressebevakningen för arbetsgivare samt pensionerna.

-

Nyland-lagen

64. Tryggar Nylands speciallag ett jämlikt ordnande av social- och hälsovården i förhållande till övriga landet?

ja [Vi anser att Nylands särlösning är motiverad med tanke på befolkningsunderlaget, vårdkapaciteten och HUS etablerade verksamhet.]

65. Tryggar bestämmelserna om HUS lagstadgade uppgifter ordnandet av specialistsjukvården samt universitetssjukhusets forsknings-, utvecklings- och undervisningsuppgifter (5 §)?

-

66. Är bestämmelserna om fördelningen av organiseringsansvaret av hälsovården i Nyland ändamålsenlig (Nylands vårdlandskaps och Helsingfors stads primära organiseringsansvar, HUS lagstadgade uppgifter och HUS organiseringsavtal; 4, 5 och 10 §)?

-

67. Är bestämmelserna om åtskiljandet av Helsingfors stads ekonomi ändamålsenliga och tillräckliga för att trygga en jämlik verksamhet med avseende på övriga landet (kapitel 5)?

-

68. Paragrafspecifika ändringsförslag till skattelagstiftningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

69. Fritt formulerade observationer om Nylands speciallag?

-

Lagar om den allmänna förvaltningen

70. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagarna om den allmänna förvaltningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar

-

71. Fritt formulerade observationer om lagstiftningen om den allmänna förvaltningen.

-

Frågor om vårdlandskapsstrukturlagen

72. I vårdlandskapsstrukturlagen föreskrivs om landskapsindelningen som även utgör grunden för vårdlandskapens områden. Dessutom föreskriver lagen om ändring av vårdlandskapen som även leder till ändring av motsvarande område i landskapsindelningen. Är kriterierna för förhållandet mellan de föreslagna vårdlandskapen och landskapsindelningen på grundval av dessa samt ändringsprocessen för indelningen tydliga och ändamålsenliga med beaktande av landskapsindelningens betydelse för övriga regionindelningar?

-

73. Anser ni att de föreslagna förutsättningarna för ändringen av vårdlandskapen är ändamålsenliga med avseende på social- och hälsovården samt räddningsväsendet? (särskilt vårdlandskapsstrukturlagen 2, 5 och 10 §)

-

74. Paragrafspecifika ändringsförslag om vårdlandskapsstrukturlagen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

75. Övriga fritt formulerade observationer om vårdlandskapsstrukturlagen.

-

Styrningen av landskapen

76. Statens styrning i ordnandet av både social- och hälsovården och räddningsväsendet stärks. Är det här motiverat med avseende på reformens målsättningar?

-

77. Ministerierna och landskapet för årliga förhandlingar där landskapets verksamhet och ekonomi granskas med avseende på faktiska uppgifter och prognoser. Dessutom förs separata styrningsförhandlingar varje år enligt samarbetsområde. Är målsättningen med förhandlingarna och ärendehelheten som ska behandlas ändamålsenlig?

-

78. Mellan landskapen och statsrådet planeras en aktiv styrning som grundar sig på interaktion mellan ministerierna och de organiseringsansvariga instanserna. Styrningen grundar sig på öppna åsikter och

informationsutbyte samt en kontinuerlig utvärdering av arrangörernas verksamhet och ekonomi. Är styrningsmodellen motiverad med avseende på reformens målsättningar?

-

Reformens effekter

79. I bedömningen av effekterna har propositionens centrala effekter beskrivits. Till vilken del borde bedömningen av effekterna korrigeras, preciseras eller kompletteras?

Vi anser att man i större mån borde beakta FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning genomgående i hela social och hälsovårdsreformens proportion.

80. Har reformens ändringskostnader sakenligt identifierats och uppskattats?

-

81. Förändringskostnaderna för IKT och informationsförvaltningen till följd av reformen bedöms konsekvensbedömningen i regeringens proposition på grundval av kostnadsberäkningarna som identifierats landskaps- och vårdberedningen för den föregående valperioden. Hurudana preciseringar och kompletteringar borde göras i de föreslagna bedömningarna?

-

82. Era åsikter om andra eventuella effekter i den föreslagna servicestrukturen med avseende på IKT och digitala frågor?

-

a) åren 2021-2022?

-

b) åren 2023-2024?

-

c) från och med år 2025?

-

a) åren 2021-2022?

-

b) åren 2023-2024?

-

c) från och med år 2025 alkaen?

-

85. Ska upphandlingsavtal som överförs till vårdlandskapen enligt er bedömning ogiltigförklaras med stöd av bestämmelsen om organiseringsansvar och köptjänster? a)

-

b) om ja, vilket är de ogiltigförklarade avtalens värde i euro?

-

c) hänför det sig enligt er bedömning investeringar som blir onyttiga för privata tjänsteproducenter i de ogiltigförklarade avtalen, vad utgörs dessa direkta onyttiga investeringar av och hur stora förluster är det fråga om?

-

Stöd för verkställande av reformen

86. Inom vilka områden bedömer ni att ni behöver riksomfattande stöd för det regionala genomförandet av reformen

-

annat, vad?

-

Övriga frågor

87. Eventuella förslag på att ersätta begreppet "vårdlandskap" med ett annat begrepp.

-

88. Förslag på namn till ert vårdlandskap.

-

89. Övriga fritt formulerade observationer om regeringens propositionsutkast.

Vi anser att det behövs starkare strukturer för att trygga en god svenskspråkig service för hela den svensktalande befolkningen. Språknämnden i de tvåspråkiga vårdlandskapen bör ha tillräcklig makt och resurser. Genom att nämndens ordförande har en plats i vårdlandskapens styrelse kan man på ett trovärdigt sätt bättre försäkra att den svenskspråkiga befolkningens behov och ärenden beaktas på ett kostnadseffektivt sätt. Utan en sådan ändring finns det en risk att svenskspråkig service glöms bort och i och med detta blir det dyrare att i efterhand försöka lappa gjorda misstag och strukturen med nationalspråksnämnder urvattnas.

Vi vill lyfta fram att de språkliga rättigheterna även i praktiken måste tryggas och inte enbart på beslutsfattarnivå. Det är viktigt att inte språkaspekten drunknar bland andra intressen. Därför är det viktigt att nationalspråksnämnden har verkligt inflytande i hur verksamheten ordnas och vem som anställs. Detta inflytande kan möjliggöras genom att delegera sektor- och budgetansvar till nämnderna. Vi uppmanar att vårdlandskapen i sina förvaltningsstadgor delegerar sektor- och budgetansvar till nämnderna för att service på svenska tryggas. Även tillräckliga tjänstemannaresurser bör försäkras i motiveringarna till lagen.

90. Övriga specificerade författningsändringsförslag.

-

Ohlis Oscar
Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf